O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI TERMIZ FILIALI

«KLINIK TIBBIYOTDA ZAMONAVIY MUAMMOLAR VA INNOVATSION YONDASHUV»

XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA

2023-yil 28-aprel

KLINIK TIBBIYOTDA ZAMONAVIY MUAMMOLAR VA INNOVATSION YONDASHUV: Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani tezislar to'plami (Toshkent, 2023 yil 28 aprel) / Mas'ul muharrir: Otamuradov F.A. - Toshkent: TTATF, MChJ "TIBBIYOT NASHRIYOTI MATBAA UYI" 2023.

TAHRIR HAY'ATI / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Mas'ul muharrir: t.f.d., dotsent - Otamuradov F.A.

t.f.d., professor	-	Muxammadiyev R.O.
t.f.d., professor	-	Vaxidov A.Sh.
t.f.d., professor	-	Shamsutdinova M.I.
t.f.d., dotsent	-	Bolgayev A.B.
t.f.d., dotsent	-	Fayziyeva U.R.
t.f.n., dotsent	-	Karimova Z.X.
t.f.n., dotsent	-	Gulyamov Yo.B.
t.f.n., dotsent	-	Axmedov K.X.
t.f.n., dotsent	-	Jumayev M.Y.
t.f.n., dotsent	-	Xojiyev D.Y.
PhD	-	Rasulov Sh.M.

Inson qadr-qimmati ulug'langan, manfaatlari ustuvor yurtda yuksalish va taraqqiyot bardavom bo'ladi. E'tiborlisi, mustaqillik yillarida mazkur tamoyil asosida mamlakatimizning barcha jabhalarida ijobiy o'zgarish va yangilanishlar kuzatilib, xalqimizning erkin va farovon yashashi, baxtli hayoti yo'lida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda.

So'nggi yillarda mamlakatimizda Prezident Shavkat Mirziyoyev rahbarligida keng miqyosli islohotlar amalga oshirilib, davlat boshqaruvini tubdan yangilash, ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini modernizatsiyalash borasida yangilanish va tashabbuslar boshlandi. Shu bilan bir qatorda, tibbiyot sohasidagi yetuk Respublikamizdagi va xorijiy olimlar bilan tajriba almashish maqsadida «Klinik tibbiyotda zamonaviy muammolar va innovatsion yondashuv» nomli ilmiy-amaliy konferensiya o'tkazildi va natijada Surxondaryo viloyatidagi OTM va tibbiyot tashkilotlari xodimlari uchun tibbiy ta'limdagi zamonaviy ilmiy tadqiqotlar, dolzarb masalalar, yutuqlar va innovatsiyalar, muammolar va ularning yechimi bo'yicha dolzarb muzokaralar olib borildi va tavsiyalar ishlab chiqildi.

© TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI TERMIZ FILIALI 2023
© "TIBBIYOT NASHRIYOTI MATBAA UYI" LLC. 2023

MUNDARIJA

Abdullayev A.A., Rohimova Sh.O. / Eksperimental diabet negizida oshqozon osti bezidagi mikroskopik o'zgarishlar ... 9

Amonov S.B. Sariboyev F.Y. / The brucellosis disease ... 10

Achilova I.Q., Matyazova F.R. / Maktabgacha yoshdagi bolalarning ko'krak qafasi tuzilishini gigiyenik baholash (Xorazm misolida) ... 12

Абдурашидова Ш.Н., Нормуродов Ч.Б. / Значение и перспективы использования инсулиновых помп ... 13

Ahmedova S.T., Asfandiyorov J.M. / Qandli diabet kasalligi oqibatida jigardagi morfologik o'zgarishlarni ilmiy asoslash ... 16

Ahmedova S.T., Asfandiyorov J.M. \ Kasalxona ichi infeksiyalari tarqalish sababi va oldini olish ... 18

Almardanova Z.J., Jaylovov K.A. / Erta turmush qurishning sabablari va salbiy oqibatlari ... 19

Абаева Т.С., Жанганаева М.Т. / Морфологические изменение клеток тимуса в условиях горной гипоксии ... 21

Алявия М.Н. / Изменения экзокринной функции поджелудочной железы при муковисцидозе ... 23

Абдуллаев Р.Б., Рузибаев С.О., Бахтиярова А.М. / Современная терапия язвенной болезни двенадцатиперстной кишки ... 25

Abdullayev R.B., Ro'ziboyev S.O., Olimova M.M. / O'n ikki barmoq ichak yara kasalligining klinik belgilari va uchrash darajasi ... 26

Allanazarova S.T., Shukurov B.O. / The actual problems in teaching foreign languages ... 27

Бабаджанов А.Р., Курязов Б.Н., Рузматов П.Ю., Бабажанов К.Б., Сапаев Д.Ш. / Эффективность хирургического лечения больных с большими и гигантскими вентральными грыжами ... 30

Boyqulov T.T. / Qovuq bo'yni sklerozini lazer rezeksiya usuli bilan davolash ... 31

Berdiyev E.A., Salimov Sh.T., Abdusamatov B.Z. / Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak perforativ yaralarini endovideojarrohlik yo'li bilan davolash ... 34

Bo'riyeva Sh.Sh., Xushmurodova M.A., Iskandarova D.E. / Gipertonik krizdan keyingi gemorragik insultlarning o'ziga xos xususiyatlari ... 36

Чориева З.Ю., Адилбекова Д.Б. / Морфологическое состояние почек потомства крыс, рожденные от матерей с экспериментальным сахарным диабетом ... 37

Choriev N.X. / O'zbekistonning eng yangi tarixi modulida interfaol usullarni qo'llashning dolzarbligi ... 38

Choriev N.X. / O'zbekiston Respublikasida yoshlar siyosati va uning istiqboli ... 39

Дергунова Г.Е., Тошметова Б.Р. / Поражение желудочно-кишечного тракта при диффузных заболеваниях соединительной ткани ... 41

Джураева М.Э., Менгликулов О.А. / Основные причины смертности при СД ... 42

Эшбоев А.Т., Мадиев Р.З., Ибрагимов А.В. / Болаларда ўткир ичак тутилишини ташхислаш ва даволашдаги тажрибамиз ... 44

Faqirov A.Z. / Bo'lg'usi jarrohlarning kommunikativ kompetentligi ... 45

Faqirov A.Z., Nizomov Q.F. / Terapiya va pediatriyada mijozlar bilan o'zaro kirishimlilik layoqati....47
Ikromova Sh.N. / Surunkali glomerulonefrit klinik kechishida biriktiruvchi to'qima displaziyasi va xavf omillarining ahamiyati....49
Iskanova G.Kh., Tursunboev A.K., Dinmuxamedova D.R. / Renal complications of vasculitis in children....51
Ibragimov A.U., Жалилов Ж.Ж. / Respublikamizda uchraydigan bel-umurtqa disk churrasi kasalliklarini tarqalish ko'rsatkichlari....52
Искандарова Д.Э., Эшбоев А.Т., Искандарова И.Э., Искандарова Н.Э., Маннонов М.З. / Ўткир коронар синдроми ва инфаркт миокарди диагностикасида кардиомаркерларнинг аҳамияти ва афзалликлари....54
Изатов У.А. / Ўткир юрак етишмовчилиги....55
Илясов А.С. Собиров Э.Ж. / Морфофункциональное изменения надпочечников крыс при воздействии энергетического напитка и этилового спирта в эксперименте....58
Изатов У.А. / COVID-19 касаллиги ўтказган беморларда клиник - лаборатор хусусиятлари тахлили....63
Israilova N.A., Gaziyeva A.S., Togayev M.K. / Clinical course of changes in the cardiovascular system in severe forms of acute pneumonia in children of early age....64
Жураева Г.А., Маматкулов П.Х., Аманов А.К. / Трофобластик касалигининг кимётерапияга сезгирлиги паст булган беморларда оператив давонинг ахамияти....65
Жураева Г.А., Аманов А.К., Маматкулов П.Х. / Изучение негематологическая токсичность полихимиотерапии у пожилых больных неходжкинскими лимфомами с помощью иммуномодулятора глутоксим....66
Жалилов Ж.Ж., Жалилов Н.Ж. / Болалар ногиронлиги шаклланишида ижтимоий-гигиеник омилларнинг таъсири....67
Жалилов Ж.Ж., Останакулов Ш.Ф. / Причины и профилактика инсульта у больных..69
Жумаев М.Ю. / Malign neoplazma plevral effuziya....72
Жуманиёзов К.Й., Жуманиёзова Г.С., Абдуллаев И.К. / 2017-2018 йилларда Хоразм вилоятида транспорт билан боғлиқ бахтсиз ҳодисалар....73
Жураев Ж.С. / Рецидивы ХВГС после применения препаратов прямого противовирусного действия: клиника, диагностика, лечение и исходы....76
Jumayev M.Yu., Xurramova D.O., Madiev O.M., Jovliyev Sh.J. / Plevral efuzion holatda bemorlarda davolash usullari (umumiy tushunchalar)....77
Жумаев М.Ю. / Хирургическое лечение рака лёгкого, осложененых плевритом....78
Жумаев М.Ю. / Лечение злокачественные опухоли легких осложененых плевритом...80
Jumaev M.Yu. / Plevrit bilan asorlangan o'pka xavfli o'smalarining kelib chiqish sabablari...82
Murotaliyeva M.U., Kadyrov T.Kh. / The effect of the use of zubturum plant with drugs in the treatment of viral hepatitis B....83
Karimova Z.X. / Urolagik aperatsiyalarni choksiz kesmasdan sifatli davolash takomillashtirish yangi texnolagik aparatlarni joriy qilish bemorlarga sifatli tibbiy yordam ko'rsatish aperatsiya vaqtini qisqartirish....85
Каримджанов И.А., Мадаминова М.Ш. / Поражение почек у детей с ювенильным идиопатическим артритом....87

Karimdjonov I.A., Zokirova U.I., Sodikova N.B. / Koronavirus infeksiyasini oʻtkazgan, rekurent kechuvchi obstruktiv bronxit reoblitatsiyasidavitamin d axamiyati 88
Karimova B.N. / Characteristics of immunological changes in children with urate nephropathy 89
Каримова Б.Н. / Болаларда уратли нефропатияда иммунологик силжишлар характеристикаси 90
Каримова У.Н. / Показатели памяти у детей при нефротическом синдроме 91
Mamarajabov M.A., Turaxonov A.M. / Jamiyatda yoshlarning axloqiy qarashlari shakllanishi tarixi 92
Matyazova F.R., Patillayeva R.A. / Tarqalgan sut bezi saratonida palliativ kimyoterapiya natijalari samaradorligini baholash 94
Mirzaeva Sh.B., Rustamov D.M., Toshmamatova M.T. / Surunkali virusli gepatit C bilan kasallangan bemorlar orasida COVID-19 virusining tarqalishi 95
Мухсимова Н.Р., Дадабаева Н.А. / Псориатик артрит кечишида жигар ноалкогол ёғли касаллиги мавжуд беморларда адипоцитокинларнинг ўрни 97
Murtazayeva X.N., Xudoykulov O.X. / Distance learning and its benefits 99
Миррахимова М.Х., Нишанбаева Н.Ю., Юнусова Л.Д. / Атопик дерматитни бронхиал астма билан коморбид кечиши: этиопатогенетик келиб чиқиш механизмлари 102
Mirraximova M.X., Saidxonova A.M. / Bolalarda allergik rinitning zamonaviy davolash usullari 107
Мустанов Ж.А., Расулов Ш.М., Мустанова Г.А. / “Афғон” шамоли ва унинг вужудга келиш сабаблари 110
Маджидова Н.М., Рахманова Л.К. / Клинико-генетические особенности течения синдрома ЛОУ у детей 112
Маджидова Ё.Н., Маматкурбонов Ш.Б., Хушмуродова М.А., Амриддининов А.Х., Абдиев А.Х. / Эпилепсия касаллигини ташҳислашда нейровизуализацион текширувлар аҳамияти 113
Мухаммадиев Ф.Н., Нурисломов А.Ф. / Патологическая анатомия воспалительных процессов при коронавирусной инфекции 114
Ниязова М.Т., Холтаева Ф.Ф. / Внебольничной пневмонией у детей 117
Нурлыбай Л.М., Сарсенбаева Г.И., Ташенова Г.Т., Тажиева К.Н. / Роль бронхо-легочных заболеваний в развитии высокой легочной гипертензии у новорожденных детей 119
Нуржанов Б.Б., Юлдашев Б.С. / Хоразм вилоятида яшовчи табиий ва сунъий овқатланишда бўлган кўкрак ёшидаги болаларда антропометрик кўрсаткичларни тахлили 120
Nurova Z.A., Qilichev J.F., Farxodova M.B., Oʻrinova D.Sh. / Zaxm kasallligiining turlari, yuqish yo’llari kasallangan insonni davolash usullari va profilatikasi 121
Ostanaqulov Sh.F., Rashidov Sh.Sh. / Laboratoriya diagnostikasida tadqiqotlar olib borishda e'tiborga olish kerak boʻlgan muhim masalalar 122
Omanova A.S. / Bolalar orasida jarohatlanishlarning tarqalishidagi tibbiy-ijtimoiy jihatlar 126
Попенков А.В. / Особенности вегетативного статуса у детей 7 лет 128

Pardayev E.S. / Kaliforniya qizil chuvalchangidan tayyorlangan ekstraktning odam a’zolariga ta’siri 130
Pardayev E.S. / Chuvalchanglardagi reporativ xususiyatning fiziologik va patologik jarayonlarni kuzatish 131
Po’latova S.M. / Tibbiyotda zamonaviy muammolar va ularning yechimi 132
Пазилов А., Жалилов Ж.Ж. / Қуруқлик қорин оёқли моллюскаларининг вертикал тақсимланиши (ҳисор тоғ тизмаси мисолида) 133
Qilichev J. / Skarlatina (qizil olov) bilan zararlangan bemorlarlarning bugungi kundagi oddiy va samarali davolash usullari 135
Qahharov N.Z., Nuritov N.R. / Gerbitsidlar bilan zaharlanish vaqtida taloqdagi patomorfologik o’zgagarishlar 138
Расулов Ш.М., Тошпўлатов А.Ю., Саитмуратов М.А. / Гельминтозлар билан касалланишнинг 2009-2021 йиллардаги солиштирма таҳлили ва профилактикаси 140
Рафикова З.Б., Курьязова Ш.М., Худайназарова С.Р. / Ювенильная склеродермия у детей младшего школьного возраста 142
Рахманова Л.К., Ганиева М.Ш., Болтабоева М.М. / Особенности клинических проявлений патологии почек при синдроме альпорта у детей 143
Раимов К.Э. / Сурункали дельта гепатитда айрим вирусга қарши препаратларнинг самарадорлигини баҳолаш 144
Рахманова С. С., Файзуллаева М.И., Олимова М.М. / Анализ распространенности инфаркта миокарда среди лиц молодого возраста 150
Rohimova Sh.O., Abdullayev A.A. / Eksperimental diabet negizida oshqozon osti bezidagi mikroskopik o’zgarishlar 151
Рахманова Л.К., Маджидова Н.М., Ганиева М.Ш. / Факторы риска развитии нефронофтиз фанкони у детей 153
Rasulova R.P., Kuranbayeva S.R. / Postgerpetik trigeminal nevralgiada bemorlar asteniya darajasini baholash 155
Rasulova Sh.F. / Ayollarda rivojlanmay qolgan homiladorlikni tushirish usullari 157
Ro‘zmatov I.B., Durdiyev S.H. / Qorin old devori nuqsonlari bilan tug’ilgan chaqaloqlarda davolash usullarini tanlash 159
Sag’dullayev N.N., Abdusalimov Sh.Q., Kurmasheva J.K. / Causes and prevention of deaths of patients who died of somatic diseases in Surkhandarya region in 2020 160
Sherdanaqulov A.Sh. / Bachadon nayi homiladorligining uchrash darajasi, xavf omillari, sabablari, davolash 161
Субхонова М.Г. / Глюкокортикоидларни суяк тизимига курсутадиган ножуя таьсырлари 162
Шамсутдинова М.И., Ширинов Д.К. / Роль иммунофенотипирование лимфоцитов периферической крови у пациентов со COVID-19 163
Шаймардонов Б.Х. / Актуальность и эффективность раннего выявления заболеваний пищеварительного пищеварения населения Сурхандарьинской области 165
Subhonova M.G. / Son suyagi boshchasi qon aylanishining anatomik o`ziga xosligi 166
Субхонова М.Г. / Суяк ичи томирларининг глюкокортикоидлар таъсиридаги морфофункционал ўзгаришлари 170

Саматова Л.Д., Бобожонова Ш.Д. / Авидность при TORCH – инфекции 171
Shodmonova S.Ch. / Jismoniy mashqlarning inson tanasiga ta'siri 173
Samatova L.D., Bobojonova Sh.D., Raimova D.A. / Sitomegalovirus infektsiyasi markerlari aniqlangan tez-tez kasallanuvchi bolalarda immunotrop davoning samaradorligi 176
Usanov Sh.M., Shoymurodova D.A. / Noto'g'ri ovqatlanish oqibatlari va uning yuzaga keladigan kasalliklar 179
Toshtemirova N.B., Muzaffarova N.Sh. / Mikrobiogen elementlarning inson hayotidagi makrobiologik ahamiyati 182
Tangirkulova K.S. / English medical terminology 183
Turdimurodov B.Q., Jo'rayeva A.A. / Tibbiyotda tibbiy masalalarni yechishda axborot texnologiyalari 185
Tojimurodov M., Boyqulov T.T., Xursandov I.A. / Bolalarda siydik nayi toshlarini zarb to'lqinli litotripsiya yordamida davolash 189
Turdikulova G.N., Sattorova S.Sh., Kenjayeva S.S. / Hududlar iqtisodiyotini rivojlantirishda boshqaruv hisobida budjetlashtirish va xarajatlarni nazorat qilish tartibini takomillashtirishning o'rni 192
Toshpo'latov A.Y., Rasulov Sh.M. / Askaridoz kasalligi va uning profilaktikasi 195
Толипова Н.К., Латипова Ш.А., Тогаев М.К. / Лечение дисбактериоза у детей 198
Турсунбоев А.К., Каримова Н.А. / Гломерулонефрит касаллиги мавжуд болаларда буйрак қон оқимининг ўзгаришини баҳолаш ва таққослаш 201
Turaxonov A.M. / O'zbekiston yoshlarida vatanparlik munosabatlari shakllanishi asoslari 203
Tilyakov A., Shermatov U. / Complex managing the patient with osteogenesis imperfecta: a multidisciplinaryapproach 206
Usanov Sh.M. / Milliy madaniy markazlarning ma'naviy sohadagi o'rni 212
Usanov Sh.M. / Millatlararo munosabatlar rivojlanishi taraqqiyot poydevori sifatida 214
Хонов С.Ш. / Фурнье гангренасини даволашда вакуум терапия 216
Хамидова Г.С., Артиков Х.К. / Мониторинг применения антибактериальных препаратов среди студентов высших учебных заведений в Хорезмской области 218
Ҳайитов А.А. / Семизликда лапароскопик усулда ошқозон вертикал резекциясининг сурхондарё вилоятида қулланилиши 221
Хонов С.Ш. / Қандли диабет билан оғриган беморларда Фурнье гангренасини кечиши 222
Хонов С.Ш. / Фурнье гангренасининг қандли диабет билан оғриган беморларда кечиши 224
Хаитова Ш.И., Мухидинова Г.А. / Ўқувчилар мактаб жиҳозларнинг болалар саломатлик ҳолатига таъсири 226
Xayitova Y.D. / Tibbiyot texnikasining rivojlanishida biofizika fanining innovatsion ta'lim texnologiyalari asosida takomillashtirish 228
Худайназарова С.Р., Курьязова Ш.М. / Оценка вариабельности сердечного ритма у детей 230

Xolmo'minov A.E., Do'sov A.X., Do'sov T.X., Iskandarova D.E., Saidov M.A. / COVID-19 da xavotirli buzilishlarning shakllanishiga ijtimoiy-psixologik omillarning ta'siri........ 231

Хайитов. А.К., Хайитов. А.А. / Спленоптоз с заворотом........ 232

Ҳайитов А.А., Ҳайитов А.К. / Қорин олд девори вентрал чуррасида эндопротезлашнинг афзалликлари........ 233

Хайитов А.А., Хайитов А.К. / Кистозный пневматоз тонкого кишечника........ 235

Xoshimova N.Sh., Xojibekova Yu.M., Norqobilov Sh.Y. / Pastki jag' alveolyar o'sig'ining va og'iz tubining yassi hujayrali karsinomasining mahalliy tarqalishini baholashda multispiral kompyuter tomografiyasining o'rni........ 237

Юсупова Г.А., Маликова Л.Н. / Клиническое течение бронхиолита у детей родившихся от матерей с COVID-19........ 238

Яхяева К.З., Олимова Р.Р./ Наблюдение за детьми перенесших гемолитической болезни по резус-фактору........ 239

Yakubov F.R., Sapayev D.SH., Allaberganov Q.B., Matqurbonov N.O. / Ulkan va murakkab ventral churralarda operatsiyadan keyingi jarohatni samarali drenajlash natijalari........ 240

Yodgorova N.T., Safarov Sh.B., Axmedova S.T. / COVID-19 bilan kasallangan bemorlarda uchrovchi yuqori nafas yo'llarida uchrovchi mikroorganizmlar........ 243

Yaxyayeva K.Z. / Bolalarda surunkali glomerulonefritning nefrotik shaklida lipidlar almashinuvini buzilishi va uni tiklash........ 244

Zohidiy A.F., Usmonov H.S. / Xirurgiya va terapiyada kirishimlılık layoqatınıngasosıy tamoyılları........ 247

Zohidiy A.F. / Milliy qadriyatlarning xirurgiya va terapiyadagi o'rni........ 249

Закирова У.И. / Современные проблемы бронхолегочной патологии у детей в амбулаторно-поликлинических условиях........ 251

Zokirov X.X., Ergasheva G.S. / Tuproq unumdorligining agrokimyoviy va agrofizikaviy xususiyatlarini o'rganish........ 255

Zokirov X.X., Ergasheva G.S. / Organik o'g'itlarning tuproq unumdorligi va o'simlik hosildorligiga ta'siri........ 257

Закирова У.И., Содикова Н.Б. / Влияние полиморфизма гена ADRB2 при рецидивирующим бронхитом у детей перенесших COVID-19 на период ремиссии заболевания........ 259

Зуфаров Ж.З., Худайназарова С.Р. / Особенности антропометрических показателей у детей первого года жизни с врожденным пороком сердца........ 260

Эргашов М.А. Ахмедов К.Х. / Морфологические особенности печени при экспериментальном тетрахлорметановом токсическом гепатите в условиях жаркого климата........ 261

Lutfullaev G.U., Normirova N.N., Qurbonova S.T. / Treatment of exudative otitis media in world practice........ 262

Насретдинова М.Т., Нормирова Н.Н. / Вестибуляр бузилишларда калорик нистагмнинг жамланган босилишини диагностик баҳолаш........ 263

BOLALARDA SURUNKALI GLOMERULONEFRITNING NEFROTIK SHAKLIDA LIPIDLAR ALMASHINUVINI BUZILISHI VA UNI TIKLASH

Yaxyayeva K.Z.
Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Nefropatiyalar pediatriya amaliyotida koʻp uchraydi va umumiy kasalliklar orasida 5-7% ni tashkil kiladi. Surunkali glomerulonefrit (SG) Markaziy Osiyo regioniga xos kasalliklardan biri bulib, koʻpgina hollarda tugʻma, orttirilgan nefropatiyalar bilan bir qatorda terminal buyrak yetishmovchiligiga olib keladigan sabablardan biri hisoblanadi. M.S.Ignatovaning (2003-2010 y.) maʼlumotlariga qaraganda glomerulonefritli bemorlarning 50% nefrotik sindrom (NS) bilan oʻtishi qayd qilingan. Keyingi yillardagi eksperimental va klinik tadqiqotlar SG patogenezini chuqurroq tahlil qilishga imkon yaratdi, yaьni bu kasallik natijasida koʻpgina tuqma va a’zolarda patologik oʻzgarishlar rivojlanishini koʻrsatdi. Baьzi mualliflarning fikricha, jigar faoliyatining buzilishi modda almashinuvining oʻzgarishlariga olib keladi. Shuni aytish kerakki, SG, ayniqsa uning nefrotik shakli lipidlar almashinuvining buzilishi bilan kechadi. Asosan ular giperxolesterinemiya, gipertrigliseridemiya bilan xarakterlanadi va bu jigarda lipoproteidlar metabolizmi buzilishi hisobiga roʻy beradi.

SG nefrotik shakliga xos bulgan simptomlar: shishlar va giperkoagulyasiyadir. Shuning uchun davolash muolajalariga gipotenziv preparatlar, antikoagulyantlar qoʻllanillnilishi bemorlarda ijobiy dinamikaga olib keladi. Bolalarda gomeostazning oʻziga xos xususiyati qoʻllanilayotgan preparatlarning ba’zan asoratlar keltirib chiqarishi hisoblanadi. Shuning uchun yangi davo muolajalarini ishlab chikish va takomillashtirish bolalar nefrologiyasining dolzarb muammolaridan biri sanaladi.

Maxalliy farmasevtlar tomonidan yaratilgan 100 mg li grofilin tabletkasi gipotenziv va antiagregant xususiyatga egadir. Uning asosini pentoksifillin tashkil kiladi. Bu dori vositasining klinik aprobasiyasi kattalarda oʻtkazilgan va qoʻllanish mumkin deb tavsiyanoma berilgan. Ammo bu moddaning bolalar organizmiga, ayniqsa lipidlar almashinuviga ta’siri hozircha oʻrganilmagan.

SG nefrotik shaklida bemor bolalarda yogʻlar almashinuvi koʻrsatkichlarini oʻrganish va kuzatilgan oʻzgarishlarni grofilin preparati bilan tiklashdan iborat buldi. Talkikotlar Toshkent tibbiyot akademiyasi bolalar nefrologiyasi boʻlimida oʻtkazildi. 3-15 yoshgacha bulgan, 47 nafar SG nefrotik shaklining zoʻriqish boskichi, buyrak faoliyati saklangan bemor bolalar kuzatildi. Shulardan 32 tasi oʻgʻil va 15 tasi qiz bolalardir. Kasallikning davomiyligi oʻrta hisobda 3,5 yilni tashkil qildi. SG nefrotik shakli tashhisini qoʻyishda klinik-instrumental usullar va biokimyoviy tahlillardan foydalanildi Barcha bemor bolalar kasallik xuruj kilgan davrda shifoxonaga yotkazildi va davo vositasiga karab 2 guruhga boʻlindi.

1 guruhdagi 25 ta bolada an’anaviy davo muolajalari oʻtkazildi. Bunda asosan antibakterial, dezintoksikasion, antiagregant, antikoagulyant, gipotenziv, diuretik va gormonal davo oʻtkazildi.

II guruxdagi 22 ta bolaga an’anaviy davo muolajalariga qoʻshimcha ravishda gipotenziv va antiagregant preparatlari bilan birga grofilin tabletkasi tayinlandi. 6-10 yoshdagi bolalarga sutkasiga 30 mg, 10-15 dagi bolalarga esa sutkasiga 50 mg 10 kun davomida berildi.

Lipid almashinuvi kursatkichlari: umumiy xolesterin, trigliserid, xolesterin zichligi yuqori, past va oʻta past shakllaridagi oʻzgarishlar tekshirildi, bunda qon zardobi nahorda olib oʻrganildi. Aterogen koeffisiyent hisoblab chiqarildi. Tekshiruvlar muolajalarni boshlashdan oldin va davo kursi tugagandan soʻng oʻtkazildi, olingan raqamlarga statistik ishlov berildi.

SG nefrotik shaklida shish - 96,2%, oliguriya - 78,72%, qorin sohasidagi ogʻriq - 35,17%, holsizlik - 68,09%, kamqonlik - 38.30% kuzatildi. Qonda mochevina miqdorining oshishi va giperkreatininemiya kuzatiladi. 25,32% bemorlarda A/B koʻtarilishi, 40,42% - taxikardiya, 57,45% - gepatomegaliya kuzatildi. Olingan natijalar koʻpchilik bemorlarda jigar xajmining oʻzgarishi va jigarda yogʻlar almashinuvi, ayniqsa lipoproteidlar almashinuvi buzilishiga olib kelishini koʻrsatdi. Barcha bemorlarda yogʻlar almashinuvi koʻrsatkichlarining ishonarli ravishda oʻzgarganligi aniqlandi. Jumladan, umumiy xolesterin va trigliseridlar mikdori me’yoriy koʻrsatkichlardan 177,1% va 361,9% ga ortdi. Bu koʻrsatkichlar kasallikning ogʻirlik darajasiga va jigardagi oʻzgarishlarga bogʻliq boʻldi. Shuni aytish kerakki, lipid almashinuvi koʻrsatkichlaridan muhimi xolesterin almashinuvi hisoblanadi. Lipoprotyeidlarning maьlum fraksiyalari jigarda, qonda va ichaklarda sintez qilinadi. Jumladan, xilomikronlar asosan ekzogen trigliseridlarni tashish uchun ichakda sintezlanadi. Zichligi juda past va zichligi yuqori lipoproteidlar sintezi jigarda boradi. Shuning uchun klinik biokimyoda va kardiologik klinikalarda umumiy xolesterin miqdori emas, transport lipoproteidlaridagi xolesterin miqdori oʻrganiladi.

Shu yoʻsinda oʻtkazilgan tadqiqotlar shuni koʻrsatadiki, zichligi juda past lipoproteidlarda xolesterin mikdori 20,69±2,96 mg/dl ni tashkil qilgan boʻlsa, bemor bolalarda uning miqdori 62,8% ortdi, zichligi past lipoproteidlar esa atigi 71,6% ni tashkil kildi. Bu esa lipoproteidlar xolesterin bilan toʻyinish darajasining keskin ortganligidan dalolat beradi, ayniqsa uning miqdori zichligi past va zichligi juda past lipoproteidlarning oshishi jigarda metabolizmning susayishi, ya’ni endoteliylarda toʻplanishiga olib kelishi mumkin. Haqiqatdan ham, aterogen koeffisent hisoblab chiqarilganda bu koʻrsatkich me’yordan 61,9% yuqoriligini koʻrsatdi va qon tomirlarda xolesterinni oʻtroq holatga oʻtishi, aterogen pilakchalar hosil boʻlishi, endoteliyning qalinlashishi va qon tomirlar ichki diametrining torayishiga olib kelishi mumkin. Bu esa giper-tenziyani keltirib chiqaruvchi omillardan biri hisoblanadi. SG nefrotik shaklini ananaviy usul bilan davolanganda 65,6% bemorlarda remissiya rivojlanishiga, 15-18% bemorlarda shishlarning 5-6-kuniga kelib kamayishi, diurezning ortishi, leykositoz, proteinuriya, silindruriya, ECHT kamayishi davo muolajalarining 8-9-kunlarida kuzatildi. 60-72% bemorlarda ijobiy oʻzgarish davoning 10-12 kunida kuzatildi. Yogʻlar alma-shinuvi koʻrsatkichlarining davo muolajalaridan sung ijobiy tomonga siljishi koʻrildi. Jumladan, umumiy xolesterin va trigliseridlar mikdori 2,07 va 2,32 marotaba pasaydi, lipoproteidlardagi xolesterin miqdori zichligi yuqorida pasayishga moyil boʻlsa, zichligi past va juda past boʻlganda 2,34 va 3,66 marotaba boʻldi, ateroten koʻrsatkich ishonarli ravishda 1,25 marotaba pasaydi, ammo koʻrsatkichlar me’yoridan yuqoriligicha saqlanib qoldi. Bu esa bolalar organizmida xolesterin almashinuvining chuqur buzilganligidan dalolat beradi. Bizning fikrimizcha, bunday uzga- rishlarni yoʻqotish uchun gipolipidemik preparatlarni qoʻllashni tavsiya qilishni taqozo etadi. II guruhdagi bemorlarga grofilin qoʻshilishi klinik simptomlarning nisbatan tez regressiyasiga olib keldi. Jumladan, 32% bemorlarda kasallikning 5-6-kunida shish yoʻqolishi, diurezning me’yorga kelishi kuzatildi, holsizlanish kamaydi, A/B me’yorlashdi, qonda leykositoz, ECHT, kreatinin, mochevina me’yorlashdi.

Ijobiy oʻzgarishlar lipidlar almashinuvida ham kuzatildi. Bunda umumiy xolesterin miqdori davodan oldingi koʻrsatkichlarga nisbatan 2,45 va ananaviy davo olgan bemorlar koʻrsatkichlarida 1,18 marotaba, trigliseridlar miqdori 3,08 va 1,33 marotabaga pasayishi kuzatildi, lekin toʻliq me’yorlashish kuzatilmadi. Zichligi yuqori, past va juda past lipoproteidlarda xolesterin miqdorining kamayishi me’yorga nisbatan 1,37; 4,24 va 2,54 marotaba boʻldi. Shuni aytish kerakki, agar zichligi past va zichligi juda past lipoproteidlarda xolesterin mye’yorlashgan boʻlsa, zichligi yuqori lipoproteidlarda 70,1% yuqoriligicha

saqlanib qoldi. Bu bizning fikrimizcha, grofilinning fizik-kimyoviy xususiyatlariga bog‘lik bo‘lishi mumkin, yaьni bu preparat fosfodiosteraza aktivligini tormozlash va sAMF tomirlarning silliq mushaklarda, qon shaklli elementlari va boshqa to‘qma-larda to‘planishi hisobiga mikrosirkulyasiyani me’yorlashtiruvchi taьsirga ega bulishidadir. Olingan ma’lumotlarga asosan biz quyidagi xulosalarni chiqardik:

1. Bolalarda SG NSh yog‘lar almashinuvi, ayniqsa xolesterin almashinuvining keskin o‘zgarishi bilan kechadi va bu o‘zgarishlar darajasi kasallikning og‘irligiga xamda, jigarning patologik jarayonga jalb etilishiga bog‘liq.

2. Bolalarda SG NSh ni an’anaviy usulda davolash yog‘lar almashinuvining qisman tiklanishiga olib keladi, ammo shunga qaramay, xolesterinning nafaqat umumiy miqdori, balki transport shakllarining me’yoriy miqdordan yuqori saqlanishiga olib keldi.

3. An’anaviy davo muolajalariga grofilin kiritilishi natijasida nafaqat kasallik simptomlarining nisbatan yaxshilanishiga, balki xolesterin almashinuvi ko‘rsatkichlarini me’yorlashuviga olib keldi.